

Українські народні казки

Київ-2018

Чарівничі українські народні казки — «Чарівник
Ох» і «Пан Коцький» заворожують неймовірно
цікавим таємничим сюжетом, яким, зазвичай,
захоплюються як діти, так і дорослі.

**Обробка тексту, ілюстрації та
художнє оформлення**

Івана Будза

Царівник Ох

Сидить на ганку старенької хатини сивий дідусь та розповідає невеличкій юрбі дітей цікаву казку. Послухаємо і ми тую дуже дивну історію.

Колись давно жив собі убогий чоловік з жінкою. Мали вони одного тільки сина, та й той був ледачим. Хоч було йому вже років з двадцять — не робить нічого, а все тільки на печі спить,

Батько й мати журяться:

— Що нам з тобою, сину, робити? Чужі діти своїм батькам на поміч стають, а ти тільки даремно хліб переводиш!

Порадилися батьки, і віддали його в науку до кравця. Побув він там днів зо три та й утік, заліз на піч і знову спить. Батько його вилаяв, а потім віддав до шевця навчатись. Але він і звідтіля втік. Батько його з пересердя вже й відлупцював і віддав до коваля в науку. Та він і там не довго побув.

І що нам з тобою, сину, робити?

Бідкається батько:

— Що робити? Поведу свого ледачого си-
ночка у інше царство. Де візьмуть його, там і за-
лишу, може звідтіля не втече.

І повів.

Ідуть та ідуть вони і увійшли в такий темний
ліс, що тільки небо та земля. Притомилися
дуже, аж бачать, біля стежки стоїть обгорілий
пеньок. Батько й каже:

— Присяду я, відпочину трохи.

Сідає на пенюк та важко зітхає:

— Ох! Як же я втомився!

Присяду я,
відпочину
трохи

Тільки це сказав — аж з того пенька, де не взявся, вилазить маленький дідок, сам зморщений, а борода зелена аж до колін.

— Що тобі треба, чоловіче, від мене? — питає.

Чоловік здивувався — де воно таке диво взялося, та й каже:

— Хіба я тебе звав? Відчепись!

— Як же не звав? — каже дідок. — Ти ж тільки що сказав: «Ох!». А я і є лісовий цар Ох. А куди ж ти йдеш?

— Світ за очі! — каже чоловік. — Веду оцю дитину наймати. Може, його чужі люди навчать розуму.

Чого тобі треба,
чоловіче?

— Найми, — каже Ох, — у мене, я його вивчу. Тільки з такою умовою: як мине рік і прийдеш за ним, то коли впізнаєш його — бери, а не пізнаєш — ще рік служитиме в мене!

— Добре, — зразу ж погодився чоловік, радіючи, що так швидко прилаштував ледачого синопка.

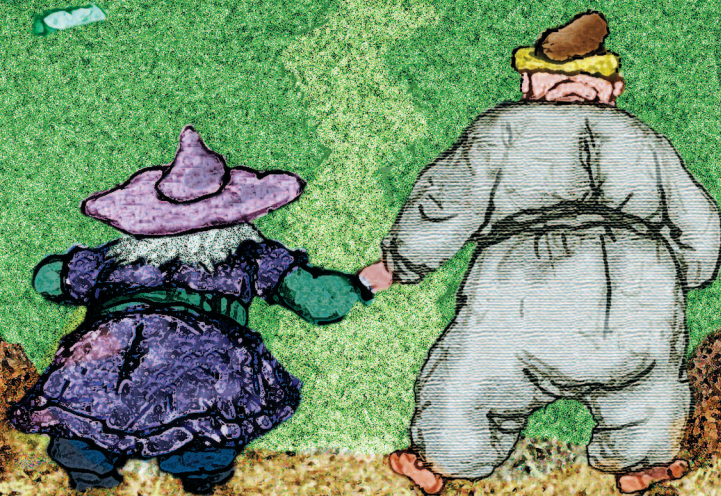
Ударили по руках. Чоловік пішов собі додому, а його сина повів Ох до себе.

Повів він хлопця аж на той світ, під землю, та й привів до зеленої хатки, очеретом накритої. А в тій хатці усе зелене: і стіни зелені, і лавки зелені, і Охова жінка зелена, і діти — все, все.

— Ну, сідай, наймитку, — каже Ох, — та поїси трохи, а коли поїш, підеш нарубаєш дровець.

ПОВІВ ВІН ХЛОПЦЯ АЖ НА ТОЙ СВІТ

Наймит поїв та й пішов. Чи рубав, чи не рубав, ліг на дрівця й заснув. Побачивши це, Ох звелів зв'язати наймита на тих дровах і підпалити. Згоріли дрова разом з наймитом. Ох тоді взяв попільець, по вітру розвіяв, а одна вуглина і випала з того попелу. Ох сприснув її живою водою і з тієї вуглини встав гарний моторний козак.

Як промайнув рік, чоловік йде за сином. Прийшов у той ліс, до того пенька обгорілого, сів та й каже:

— Гей, Ох, ти тут?!

13 тієї вуганьки встав гарний козак

Із пенька виліз Ох і запитує:
— А чого тобі треба, чоловіче?
— Прийшов за сином, — відповідає той.
— Ну, пішли. Якщо впізнаєш — бери його з собою, а не впізнаєш — ще рік служитиме, — сказав Ох.

Прийшли вони до зеленої хатини, Ох виніс мірку проса, висипав — назбігалось безліч півнів.

— Ну, пізнавай, — каже Ох, — де твій син? Чоловік дивився, дивився — всі півні однакові, — не впізнав.

— Ну, — каже Ох, — іди ж собі, коли не впізнав. Ще рік твій син служитиме в мене.

Чоловік і пішов додому. От проминув і другий рік, він знову іде до Оха. Підійшов до пенька та й каже:

— Ох, я прийшов за сином!

НАЗБІГЛОСЬ БЕЗЛІУ ПІВНІВ

Ох до нього виліз.

— Іди, — каже, — знову пізнавай! —
Завів його до кошари — аж там самі барани,
один в один. Чоловік пізнавав, пізнавав — не
впізнав.

— Йди собі, коли так, додому, твій син
ще рік житиме у мене. Чоловік і пішов, су-
муючи.

Минає і третій рік, чоловік знову іде до
Оха. Іде та йде — аж йому зустрічається ста-
ренький дід з білою, довгою бородою.

Це, звичайно, був я, — продовжує розпо-
відь дідусь.

Я прийшов за сином

— Здоров, чоловіче! — здоровкаюсь я з нещасним батьком.

— Доброго здоров'я, діду!

— Куди тебе доля провадить?

— Йду, — каже, — до Оха виручати сина.

— Як саме?

— Так і так, — каже чоловік. І розказав, як він Охові віддав у найми свого сина і з якою умовою.

— Ех, погані твої справи, чоловіче. Довго він тебе водитиме.

— Та я вже, — каже чоловік, — і сам бачу, що погано, та не знаю, що його й робить тепер. Чи ви, дідусю, не знаєте, як мені мого сина впізнати?

КУДИ ТЕБЕ ДОЛЯ ПРОВАДИТЬ?

— Знаю! Як прийдеш до Оха, він тобі випустить голубів, то ти бери того, що під грушею сидітиме — то твій син!

Подякував чоловік і пішов. Приходить до пенька: Ох виліз і повів його у своє царство. Висипав Ох мірку пшениці, накликав голубів. Назліталось їх багато, і все один в один.

— Пізнавай, — каже Ох, — де твій син! Пізнаєш — твій, а не пізнаєш — мій.

От всі голуби їдять пшеницю, а один сидить під грушею. Чоловік і каже:

— Ось мій син!

— Ну, що ж, вгадав! Коли так — бери.

Ох доторкнувся до того голуба, і він став таким гарним парубком, що кращого й на світі немає. Чоловік зрадів дуже, обнімає його, цілує. Раді обидва!

Ось мій сніг!

— Ходімо же, сину, додому.

Йдуть дорогою та й розмовляють.

— Що ж ми тепер, сину, робитимемо? — каже батько. — Я бідний, і ти бідний. Служив ти три роки, та нічого не заробив!

— Не журіться, тату, все гаразд буде. Я у того Оха таки чогось навчився. Глядіть, — каже, — тут полюватимуть за лисицями паничі, то я перекинусь хортом та впіймаю лисицю. Паничі мене купуватимуть у вас, то ви мене продайте за триста гривень, — тільки продавайте без ремінця: от у нас і гроші будуть, розживемось!

Йдуть та йдуть, — аж на узліссі собаки ганяють лисицю; так ганяють, так ганяють, лисиця не втече, хорти не доженуть.

Що ж ми тепер, сину,
робитимемо?

Син зараз перекинувся хортом, наздогнав ту лисицю і впіймав. Паничі вискочили з лісу:

- Це твій хорт?**
- Мій!**
- Добрий хорт! Продай його нам.**
- Купіть.**
- Що тобі за нього?**
- Триста гривень, без ремінця.**
- Нащо нам твій ремінець, — ми йому позолочений зробимо. Даємо сто гривень!**
- Ні.**
- Ну, бери вже триста — давай хорта.**

Відрахували гроші, взяли хорта й давай полювати. Випустили того хорта знову на лисицю. Він як погнав лисицю, то погнав аж у ліс, там перекинувся парубком і знову прийшов до батька.

Четврий хорт?

Йдуть та йдуть, батько й каже:

— Що нам, сину, цих грошей, — тільки що хазяйством завестись та хату полагодити.

— Не журіться, тату, ще буде. Як будемо, — каже син, йти через ярмарок, то я перекинусь конем, а ви мене продавайте. Дадуть вам за мене тисячу гривень, тільки продавайте без недоуздка.

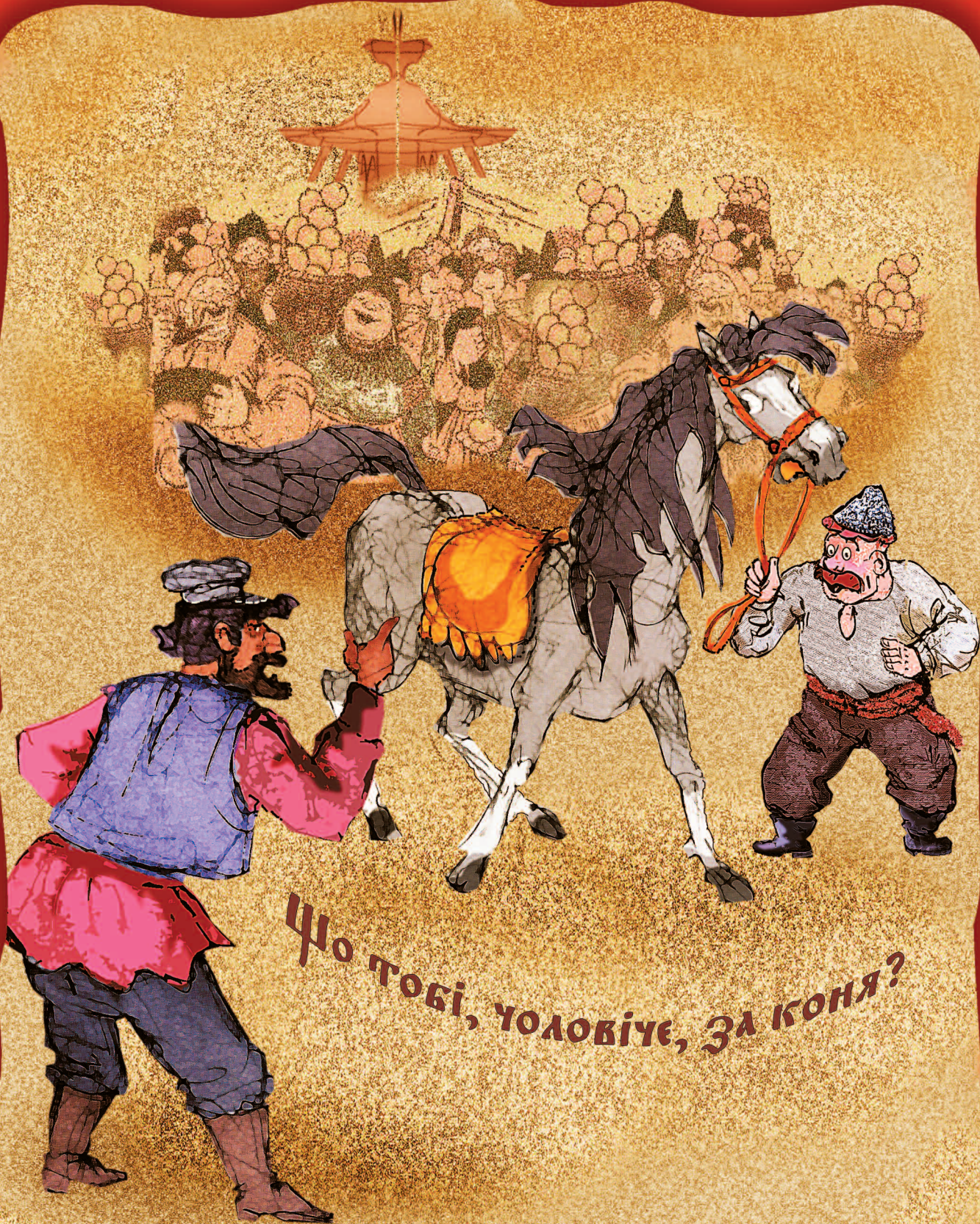
Ось доходять вони до містечка, а там — ярмарок. Син перекинувся конем — такий кінь, як змій, і приступити страшно. Батько веде того коня за недоуздок, а він гарцює, копитами землю вибиває. Тут насходилося купців — торгують:

— Тисячу, — каже батько, — без недоуздка.

— А навіщо нам цей недоуздок! — дають п'ятсот.

— Ні!

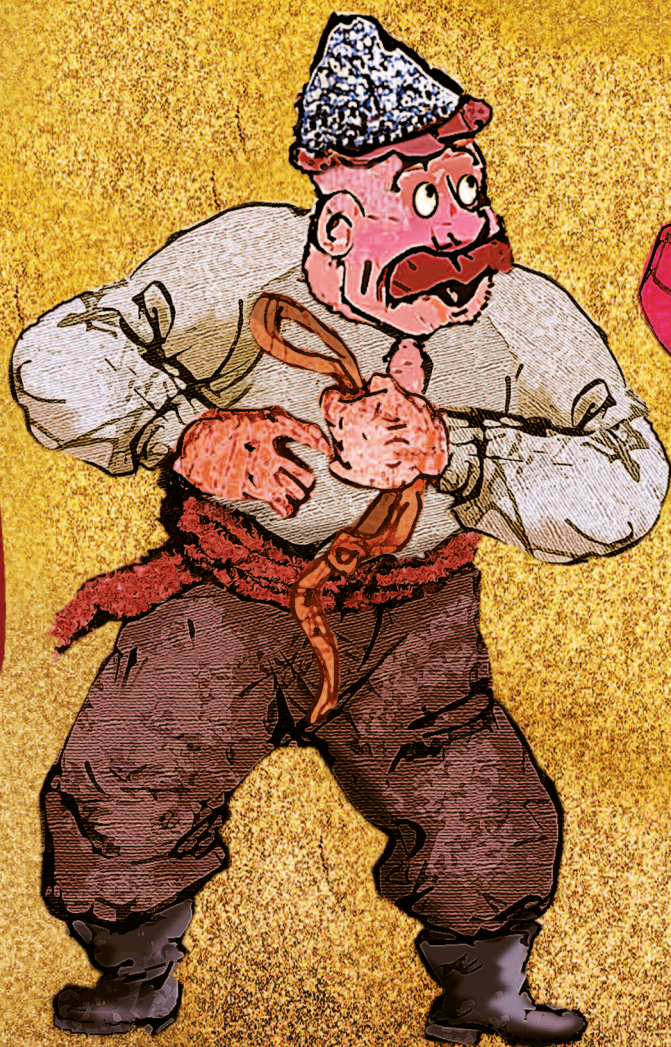
Що тобі, чоловіче, за коня?

Аж ось підходить циган, сліпий на одне око:
— Що тобі, чоловіче, за коня?
— Тисячу, без недоуздка.
— Ге! Дорого, батю: візьми п'ятсот з недоузтком!
— Ні, не віддам, — каже батько.
— Ну, шістсот... бери!
Циган все торгується, а батько і рубля не спускає, та все твердить:
— Ні, цигане: недоуздок мій!
— Чоловіче добрий, де ти бачив, щоб коня продавали без вуздечки?
— Як хочеш, цигане, а недоуздок мій, — каже батько.
— Ну, добре, батю, даю тисячу і ще п'ять гривень накину, — тільки з недоузтком.

Ні, цигане,
не доуздок мій!

Чоловік подумав — недоуздок якихось там три гривні вартий, а циган дає п'ять. Взяв і віддав. Пішов чоловік, взявши гроші й радіючи, додому, а циган вскочив на коня та й поїхав.

А то не циган — то Ох перекинувся циганом. Кінь несе та й несе Оха — вище дерева, нижче хмари. От спустився у ліс, приїхали до зеленої оселі Оха, він того коня поставив на стайню, а сам пішов до хати.

— Не втік таки від моїх рук, сякий-такий! — каже жінці.

В обідню годину бере Ох того коня за повід і веде до водопою, до річки. Тільки що привів до річки, а кінь, нахилившись пити, перекинувся окунем та й поплив. Ох тут-таки перекинувся і собі щукою та давай ганятися за тим окунем.

Кінь несе та й несе Оха...

Тільки-но майже наздожене, а окунь хвостом
махне і далі.

Довго ганялась шука за окунем.

А це підпливає той окунь до берега — а на бережку царівна сидить, пісеньку наспівує. Окунь перекинувся гранатовим перснем, царівна побачила, та й підняла той перстень з води. Приносить додому, хвалиться:

— Який я, таточку, гарний перстень знайшла!

Коли це через якийсь там час доповіли царю, що прийшов якийсь купець. (А то Ох купцем перекинувся).

Цар вийшов і запитує:

— Що тобі треба?

— Так і так, їхав я, — каже Ох, — кораблем по морю. Віз перстень гранатовий та й упустив його у воду... Чи ніхто з ваших не знайшов?

Царівна побачила, та й підняла
той перетень...

— Так, каже цар, — моя дочка знайшла. Покликали її. Ох узявся її просити, щоб віддала, бо йому, каже, на світі не жити, як не привезе того персня! А вона не віддає та й годі! Тут уже цар уступився.

— Віддай, — каже, — дочко, бо через нас буде нещастя чоловікові!

— Ну, коли так, — каже царівна, — то щоб ні йому, ні мені! — та й закинула той перстень десь в темний кут. А перстень розсипався пшоном і воно порозкочувалось по всій хаті. Ох, не довго думаючи, перекинувся півнем, та давай клювати те пшоно. Клював, клював, все поклював, але не помітив, що одна пшонина закотилася під ноги царівні. Поклювавши, півень у вікно вилетів та й полетів собі...

А перетень розенпався
пшоном...

А з тієї пшонини перекинувся парубок — і такий гарний, що царівна як побачила, так і закохалася відразу, і дуже просить царя й царицю, щоб її віддали за його.

Цар довго морщився: «Як то за простого парубка віддати свою дочку?!»

А далі порадилися — та й погодились. І таке весілля справляли, що увесь мир скликали! За столом можна було побачити і веселих батьків сьогоднішнього жениха.

Я також там був, — закінчує розповідь дідусь. — Мед-вино пив. Щоправда, до рота не потрапило, а по моїй білій бороді текло.

Я також там був,
мед-вино пив...

Пан Коцькнй

В одного чоловіка був старий кіт,
такий старий, що не здужав і мишей
ловити.

От хазяїн і подумав: «Нащо він мені
здався, тільки даремно буду годувати,
нехай в лісі живе».

Вивіз кота у ліс і покинув його там.

Аж раптом підходить до кота ли-
сичка та й запитує його:

— Ти хто такий?

Кіт спочатку розгубився, але, на-
бравшись сміливості, каже, що перше в
голову прийшло:

— Я — пан Коцький.

Лисичка зразу ж до нього з пропозицією:

— Будь мені за чоловіка, а я тобі за жінку буду.

Що залишалось коту? Він і погодився.

Привела його лисичка до своєї хати і так уже йому годить: Зловить де курочку, то сама не їсть, а йому принесе.

Якось зайчик побачив лисичку та й каже їй:

— Лисичко-сестричко, прийду я до тебе погостювати.

А вона йому відповідає:

— Є у мене тепер пан Коцький, то він тебе розірве.

Заєць розказав про пана Коцького вовкові, ведмедеві та дикому кабанові. Посідали вони та стали думати, як би побачити того пана Коцького — та й кажуть:

— А приготуймо йому гарний обід!
І взялися міркувати, кому по що йти.

Вовк каже:

— Я піду по м'ясо, щоб було до борщу.

Дикий кабан каже:

— А я піду по буряки, по картоплю.

Ведмідь:

— А я меду принесу на закуску.

Заєць:

— А я капусти роздобуду.

От зварили вони обід і стали радитись — кому йти кликати до столу пана Коцького.

Ведмідь каже:

— Я не здужаю втікати, як доведеться.

А кабан:

— Я теж неповороткий.

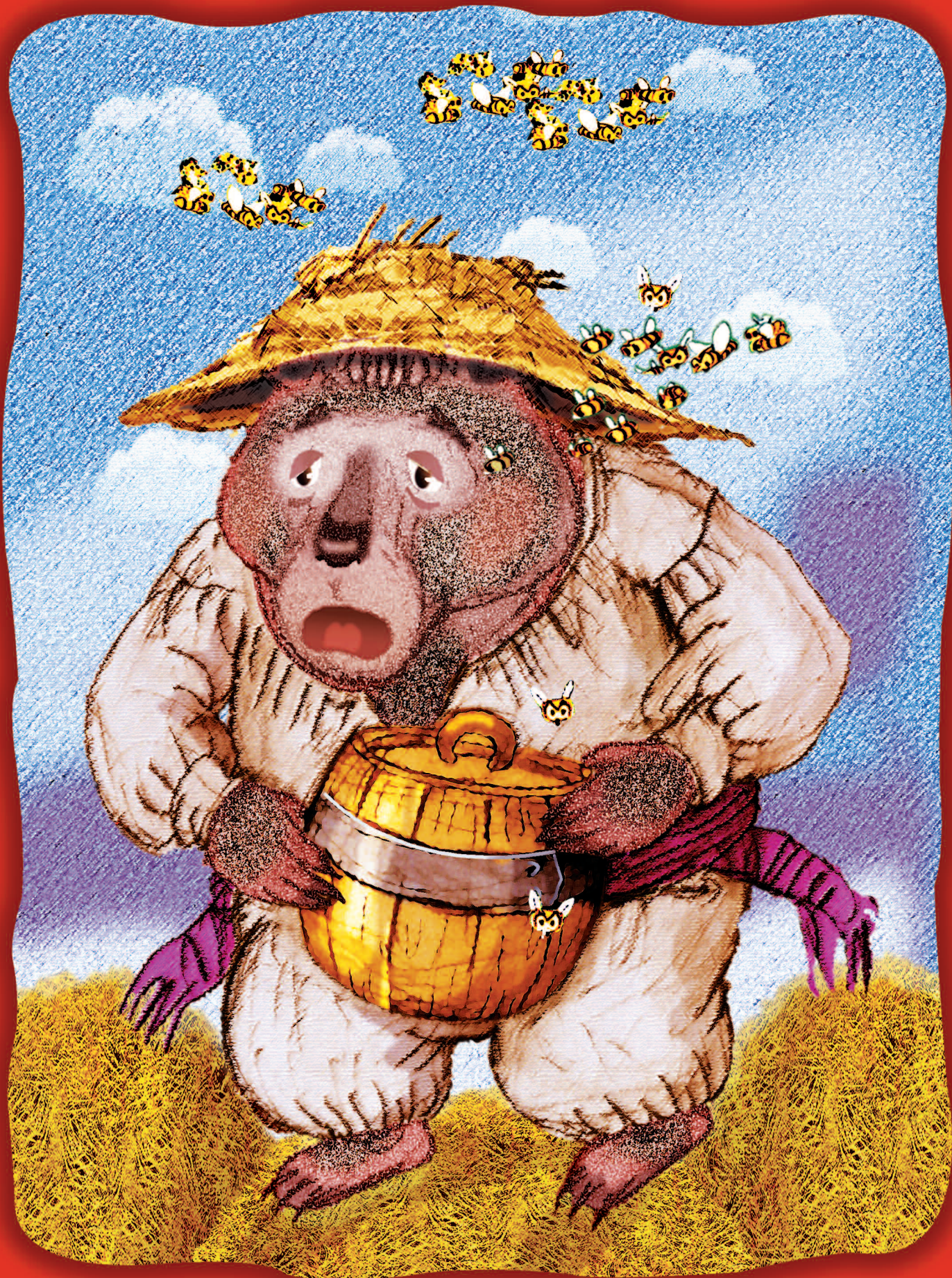
Вовк:

— А я старий уже і трохи недобачаю. Залишається іти зайчикові, він і пішов до лисиччиної нори.

Лисичка побачила, що зайчик стоїть на двох лапках біля хати, та й питає його:

— А чого ти прийшов?

Він каже:

— Просили вовк, ведмідь, дикий кабан і я прошу, щоб ти прийшла зі своїм паном Коцьким до нас на обід!

А вона каже йому:

— Я з ним прийду, але ви поховайтесь, бо він вас розірве.

Зайчик прибігає назад та й доповідає:

— Ховайтесь, казала лисичка, бо пан Коцький як прийде, то подушить нас.

Вони й почали ховатися: ведмідь лізе на дерево, вовк сідає за кущем, кабан заривається у хмиз, а зайчик заліз десь у нірку.

Ось лисичка і веде свого пана Коцького. Підводить до столу, а він побачив, що на столі м'яса багато і каже задоволено:

— Мя-у!.. мя-у!.. мя-у!..

А тим здалося, що він каже: «мало».

Вони тремтять і думають: «От вражий син. Все йому мало! Так він і нас поїсть!»

Заліз пан Коцький на стіл та й почав їсти, аж за вухами лящить. Лисичка також гарненько пригощалася. А як кіт наївся, то простягся на столі відпочити.

Кабан лежав близько столу за кущем. Як на біду його вкусив за хвоста комар і він махнув хвостом, щоб прогнати нападника. Кіт же подумав, що то миша, та й туди. Кабан як схопиться, та навтіки!

Пан Коцький злякався кабана, скочив на дерево й подерся доверху, де ведмідь сидів.

Ведмідь, побачивши, що кіт лізе до нього, почав вище лізти по дереву та до того доліз, що верхівка дерева зламалась і він впав додолу — гуп! Упав прямісінько на вовка, ледь не роздавивши сердешного.

Як схопляться вони, як дременуть, то тільки й видно їх було. Заєць, звичайно, і собі за ними вдогін...

Потім посходились вони та й кажуть:
— Який жах! Такий малий, а ледь-ледь нас усіх не проковтнув!

А лисичка з паном Коцьким зажили собі мирно, душа в душу. Нарешті, на лісовій галявині запанувала тиша і злагода.

Ось такий він — пан Коцький!

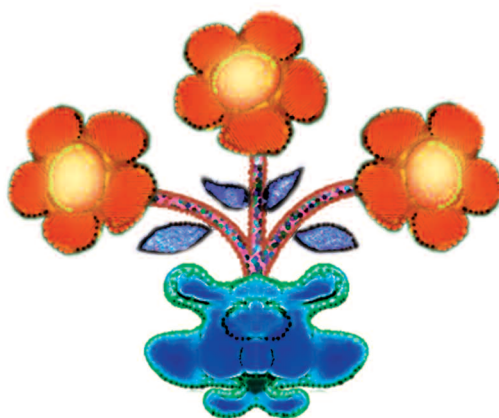

Зміст

Чарівник Ох 3

Пан Коцький 38

02095, м. Київ, вул. Срібнокільська, 4-139
Тел. (044) 573-77-81
budz.ivan@gmail.com